

Redovisning av regeringsuppdrag till Riksförbundet Sveriges museer (Ku2010/551/KT)

Inledning

Riksförbundet Sveriges museer (RSM) fick i regeringsbeslut 2010-03-18 i uppdrag att utveckla sin roll som en främjande och samlande aktör i museisektorn samt att hantera professionsrelaterade frågor som innefattar bl.a. utbildning, kompetensutveckling och internationellt samarbete inom museisektorn. En första delrapport lämnades 2010-06-12.

Med utgångspunkt i den strategi som RSM tidigare redogjort för i delrapporten upptar denna redovisning följande punkter:

- Övergripande målsättning
- Medlemsfokus
- En stabil organisation
- Utbildning och kompetensutveckling
- Nätverk
- Vårmötet
- Samarbetspartners
- Kommunikation
- Utredningar och uppdrag
- Digitalisering
- Internationell verksamhet
- Ekonomi
- Framtid

Övergripande målsättning

Riksförbundet Sveriges museer tar tillvara och driver den svenska museisektorns gemensamma intressen.

Vi är starka, samlande och synliga.

Så formulerar RSM sin verksamhetsidé och vision. Det är med denna utgångspunkt som Riksförbundet verkar och formar sin verksamhet.

Riksförbundet Sveriges museer bildades 2004 och har med ovanstående mål och vision allt tydligare etablerat sig som noden och aktören för den svenska museisektorns gemensamma intressen.

Det uppdrag som lämnades av regeringen 2010 har inneburit ett steg framåt för Riksförbundet i denna process. Vi kan dock konstatera att arbetet som sker också tar tid. Det handlar om att utveckla stöd och samverkan för Sveriges museer i en kontinuerlig dialog med våra drygt 160 medlemsmuseer. Förankring och väl avvägda prioriteringar och vägval internt inom sektorn är centrala, samtidigt som RSM också skall utveckla sin roll som en aktiv och konstruktiv partner till andra aktörer i samhället.

Medlemsfokus

Riksförbundet är en medlemsorganisation. Förbundet har för närvarande drygt 160 medlemmar och det kommer fortlöpande in nya ansökningar om medlemskap. Vid Årsmötet 2010 beslutades en stadgeändring som gör det möjligt för institutioner som inte är museer, men som bedriver museianknuten verksamhet att bli *associerade medlemmar*, dvs. medlemmar utan rösträtt vid Årsmötet. Genom detta ökar kontaktytorna mellan museerna och de museianknutna organisationerna och institutionerna.

I april 2010 genomfördes en workshop riktad till medlemsmuseerna på temat *Hur vill du att Riksförbundet Sveriges museer ska utvecklas?* Resultatet har dokumenterats och utgjort ett viktigt underlag för styrelsen i arbetet med bland annat verksamhetsplan och budget. Sammanfattningsvis visade deltagarna på workshopen att man ser Förbundet som den samlande aktören för sektorn med en rad möjliga uppgifter.

För att upprätthålla och utveckla dialogen inom museisektorn genomförs under 2011 medlemsdialoger på fyra platser i landet, Malmö, Göteborg, Stockholm och Umeå. Syftet är att fånga upp sådana aktuella frågor och sådant behov av samverkan som medlemsmuseerna upplever.

RSM har även lanserat en ny webbplats med effektivt stöd för kommunikation och dialog. Denna beskrivs ytterligare under avsnittet kommunikation.

Inom området kulturarvspedagogik har RSM inlett ett samarbete med Nordiskt Centrum för Kulturarvspedagogik, NCK. Syftet är att stimulera museipedagogisk

utveckling för museerna i Sverige samt att sprida kunskap om FoU-insatser i Sverige och utomlands till Sveriges museer.

Initiativet syftar vidare till att ta fram förslag till Riksförbundets styrelse om strategiska utvecklingsfrågor kring museipedagogisk utbildning, eventuella nationella museipedagogiska projektinitiativ och museipedagogiska frågeställningar i relation till europeiskt samarbete.

Tillsammans med Läns museernas samarbetsråd planeras nu aktiviteter för att stödja våra medlemmar i samband med regionaliseringen av det statliga kulturstödet, den så kallade koffertmodellen.

En stabil organisation

Ett tydligt fokus för RSM är att skapa en stabil organisation som kan identifiera, svara upp mot samt stödja sektorns behov. Vårt mål är att med Riksförbundet som en samlande nod nyttja befintliga nätverk inom sektorn i det kommande utvecklingsarbetet.

Genom ett nätverksbaserat arbetssätt kan RSM:s administrativa kostnader hållas ner. Riksförbundet köper idag administration, webb- och kommunikationstjänster, samt samverkar med medlemsmuseerna i olika delar. Resultatet är en liten, men stabil och kostnadseffektiv organisation.

I och med att Riksförbundet nu har anställt en generalsekreterare kan styrelsen fokusera på sin övergripande och strategiska roll. Detta ökar i hög grad såväl RSM:s möjligheter att vara operativ som stabilitet och långsiktighet i arbetet.

Utbildning och kompetensutveckling

Behovet av en samlad bild kring frågan om fortbildning/kompetensutveckling för museianställda ter sig tydlig i det arbete som RSM bedrivit så här långt. Samtidigt är det uppenbart att det i dagsläget finns relativt liten samsyn inom sektorn kring vad som är de stora behoven.

RSM har därför påbörjat ett arbete med att identifiera de behov som sektorn har i ett längre perspektiv. Här ska en långsiktig plan tas fram vad gäller Riksförbundets roll. Därmed skall också vad som krävs i form av uppdrag, aktiviteter och resurser identifieras. Detta arbete, som avses slutföras under 2011, kommer att ske i nära samverkan med medlemsmuseer, fackliga organisationer samt med Organisationen Danske Museer (ODM). ODM bedriver ett strategiskt och långsiktigt kursprogram för fortbildning av olika grupper av museianställda i Danmark och har betydande statsbidrag från den danska regeringen och en lång erfarenhet inom området fortbildning/kompetensutveckling.

Tillsammans med ODM har RSM säkerställt att svensk museipersonal kan få tillträde till ODM:s skraddarsydda utbildningar inom museiområdet.

Nätverk

Inom museisektorn finns en rad olika nätverk som arbetar inom specifika områden. Riksförbundet har en viktig roll som stöd och som nav för flera av dessa nätverk. RSM:s ambition är att vara en samlande plats, exempelvis genom webbplatsen www.sverigemuseer.se och vid Vårmötet. Detta ger en möjlighet för fler att delta, men innebär också ökad tydlighet och samordningsvinster.

Flera nya nätverk är under bildande. Som exempel kan nämnas ett nätverk för personmuseer samt ett nätverk för forskning och utveckling inom museisektorn. För att ge alla nätverk en samlad virtuell plats att mötas och verka på har Riksförbundet lanserat *Mötesplats museer*, ett socialt nätverk för sektorn där man kan föra diskussioner, skapa debatt och inlägg. Målet är att ge för sektorn viktiga nätverk en möjlighet att hålla kontakt och driva utvecklingsarbete mellan möten och andra aktiviteter. Genom att finnas samlad på en plats får fler museianställda och andra chans att delta. Genom ett öppet och transparent förhållningssätt kan RSM på ett tydligt sätt bidra till att öka och bredda deltagandet i nätverksarbetet.

Vårmötet

I slutet av mars 2010 genomfördes museernas Vårmöte i Falun. Temat var Samverkan för framtiden som belystes i plena och seminarier.

2011 års Vårmöte har temat Vända perspektiv. Det handlar om besökarinflytande, användargenererad utveckling och kundnytta på museerna. Mötet hålls i Museiparken, Stockholm den 30 mars -1 april 2011. Här samverkar Riksförbundet med de fem museerna som utgör Museiparken. Vi kan konstatera att det är många aktörer inom sektorn som vill delta, anordna seminarier och andra aktiviteter under mötesdagarna. Denna gång kommer vi även att erbjuda företag och leverantörer med anknytning till sektor möjlighet att ställa ut och visa sina produkter.

RSM:s ambition är att det årliga Vårmötet skall fungera som den centrala samlingspunkten för museisektorn, detta bekräftas också i de deltagarundersökningar som löpande genomförs.

Samarbetspartners

Riksförbundet har som strategi att etablera och underhålla goda relationer till det omgivande samhället. Det är angeläget att museisektorn kan representeras av en tydlig part som kan ge korrekt information och bedömningar i olika övergripande museirelaterade frågor.

Riksförbundet har utvecklats till en naturlig kontaktyta gentemot museisektorn för många aktörer i samhället som till exempel statliga myndigheter, finansiärer, tjänsteleverantörer och olika delar av civilsamhället. Bland dessa kan nämnas Riksantikvarieämbetet, Statens kulturråd, Riksarkivet och Sveriges Hembygdsförbund.

Vi ser nu att Riksförbundet blir en allt tydligare partner till en rad aktörer av betydelse för svenskt museiväsende. Genom anställningen av en generalsekreterare har förbundet nu en möjlighet att löpande möta och hålla kontakt med medlemmar, samarbetspartners och andra aktörer runt om i landet.

Kommunikation

Riksförbundet har identifierat arbetet med kommunikation, både internt och externt, som en kritisk framgångsfaktor. Tidigt under 2010 inleddes därför ett arbete med att revidera och uppdatera den befintliga kommunikationsstrategin. Här såg RSM bland annat behov av att kunna möta de krav som ställs på en modern webbplats, att använda sociala medier i mycket större omfattning samt - inte minst - att bli en tydligare aktör i det offentliga samtalet.

Det strategiska arbetet för att utveckla kommunikation, publicitet och sociala medier har gett tydliga resultat. Några exempel:

Media

RSM ser det som centralt att museerna speglas och diskuteras i det offentliga samtalet. Här spelar media en stor roll. Med hjälp av pressmeddelanden, nyhetsbrev, sociala medier, debattartiklar och andra kanaler har Förbundet haft drygt 250 publiceringar runt om i landet under hösten. RSM har lyft museifrågan både nationellt och lokalt med lyckat resultat.

www.sverigemuseer.se

Den enskilt viktigaste funktionen i Förbundets kommunikation är den egna webbplatsen. Här kan Förbundets verksamhet och ställningstaganden löpande följas. Det är RSM:s ambition att via webbplatsen leverera inte bara relevant information utan också ge möjlighet till kommentarer och kommunikation. Under det gångna året har RSM "renoverat" och uppgraderat sin webbplats med målsättningen att svara upp mot moderna krav. Effekten för museisektorn är ett effektivare informationsflöde och ökad dialog och kommunikation.

Mötesplats museer

En modern webbplats blir inte attraktiv och funktionell om den inte också, utöver traditionell information, även bjuder in till samtal och dialog. Det är med den utgångspunkten som RSM har skapat funktionaliteten *Mötesplats museer*, Riksförbundets sociala nätverk. Mötesplats museer är integrerat med webbplatsen och ger de inom sektorn som verkar i olika nätverk en digital plats att för samtal, diskussion och reflektion.

Nyhetsbrev

Riksförbundet ger sedan hösten 2010 ut ett månatligt nyhetsbrev. Här får prenumeranterna löpande information om förbundets aktiviteter och vad som sker i museisektorn.

Sociala medier

RSM kommunicerar också löpande via Facebook och Twitter. Här har RSM en snabb kanal att nå många och fortsätta utveckla intresse, kunskap och engagemang, både inom och utanför museisektorn.

Kontaktyta

Det finns ett tydligt behov från många håll i samhället att komma i kontakt med museisektorn för faktauppgifter, information och dialog. Det handlar om allmänhet, media, myndigheter, politiker, organisationer med flera. Här har RSM snabbt blivit den naturliga kontaktytan.

Utredningar och uppdrag

Riksförbundet har som ambition att vara remissinstans i alla frågor som berör museisektorn. RSM svarar löpande på remisser. Målet är att utifrån en stark medlemsbas leverera genomarbetade och väl förankrade yttranden. Kort sagt att vara en tillförlitlig och stark röst.

RSM har i enlighet med regeringsuppdraget 2010-03-18 samrått med Utredningen kring Riksutställningars roll och uppdrag. Här fortsätter nu dialogen med Riksutställningar utifrån det nya uppdrag som regeringen anvisat.

Samråd har även skett i samband med det uppdrag som regeringen lämnat till centrala museer avseende en förstärkt samverkan. Det arbete som centrala museer hittills genomfört behandlar i första hand en stärkt samverkan dem emellan. Dock kommer det fortsatta arbetet i hög grad att beröra förhållandet mellan centrala museer och den övriga museisektorn. Här har RSM en central roll att uppfylla genom att samverka nära tillsammans med centrala museer i syfte att skapa verksamhetsfördelar även för andra museer.

Digitalisering

Genom att i allt större omfattning digitalisera och på så sätt tillgängliggöra museernas samlingar och arkiv öppnas möjligheter som idag kan vara svåra att överblicka. Det är Riksförbundets bestämda uppfattning att detta är en av de största framtidsfrågorna för sektorn. Argumenten och perspektiven är många. Låt oss bara lyfta fram två. Dels det demokratiska perspektivet. Genom att via nätet tillgängliggöra vårt gemensamma kulturarv kan vi ge ännu fler tillgång till kunskap och reflektion. Dels ett tillväxtperspektiv. Via de digitaliserade samlingarna ges möjligheter att skapa tjänster och applikationer till exempelvis besöksnäringen.

Riksförbundet ser här de slutsatser som centrala museer aviserar i sin rapport som en mycket viktig del i det fortsatta arbetet och avser att i rollen som nod för sektorn verka för att frågan drivs framåt.

Internationell verksamhet

Riksförbundet samverkar med en rad internationella organisationer med anknytning till museisektorn. RSM fungerar som en kontaktyta och nod både utåt gentemot våra internationella partners men också inåt till nytta för svensk museisektor. Således deltar Riksförbundet regelbundet i NEMO – Network of European Museums Organisations. Vidare samverkar Riksförbundet med European Heritage Foundation

som bl.a. administrerar utmärkelsen European Museum of the Year Award (EMYA). Förbundet är även genom ordföranden representerat i European Museum Academy (EMA).

Därutöver vidareförmedlar Förbundet löpande genom sin webbplats bl.a. information om internationella samarbetsprojekt, EU-utlysningar, samt internationella konferenser, seminarier och utbildningar m.m.

Ett fördjupat samarbete sker även med RSM:s systerorganisationer i Norge och Danmark, samt i viss mån även Finland. Det sker både på tjänstemannanivå och mellan de tre styrelserna. De områden som står i fokus är erfarenhetsutbyte i ett brett perspektiv, utbildnings- och kompetensfrågor samt samordning av Förbundens medverkan och agerande i olika internationella samarbeten.

Ekonomi

Som beskrivits ovan har det statliga verksamhetsbidraget år 2010 i kombination med ett ökat medlemsantal inneburit väsentligt ökade möjligheter för RSM att utveckla sin roll som en stark, samlande och synlig aktör för Sveriges museer.

Förbundets Årsmöte beslöt år 2010 att från och med år 2011 i det närmaste fördubbla medlemsavgiften i syfte att ytterligare förstärka den ekonomiska basen för RSM och för att matcha regeringens verksamhetsbidrag.

RSM vill i detta sammanhang särskilt framhålla betydelsen av att det statliga verksamhetsbidraget kan följa med kostnadsutvecklingen och därmed öka i samma takt.

Framtid

Avslutningsvis vill vi uppmärksamma regeringen på ett antal frågor som RSM ser som centrala i det arbetet framöver:

Roller och ansvar

Med den grund som lagts under 2010 kan Riksförbundet nu arbeta vidare med att ta tillvara, samla och driva den svenska museisektorns gemensamma intressen. De frågor som står högt på agendan är att fortsätta och stärka rollen som en samlande nod för dialog, samverkan och information. I detta arbete ligger också att tydliggöra roll och ansvar gentemot andra aktörer inom sektorn. Här blir en fortsatt dialog och samverkan med centralmuseerna kring samverkansuppdraget en viktig del i det fortsatta arbetet.

Kommunikation

Vi ser RSM:s nya webbplats med möjlighet till information och kommunikation som en central del när förbundet nu går vidare med att stäkra utvecklingsarbetet inom sektorn.

Rollen som främjande aktör för den svenska museisektorn kommer fortsatt att vara central för förbundet. Via opinionsbildning och debatt kring museifrågor avser Förbundet att stärka sektorns roll.

Kulturarvets roll

RSM ser som sin uppgift att stimulera intresse, samtal och dialog kring medlemsmuseernas olika verksamhetsområden. Mot den bakgrunden ser RSM med oro på de senaste årens utveckling, där delar av det offentliga samtalet kring kulturarvet från visst håll har kommit att omfattas av främlingsfientliga och nationalistiska förtecken, inte sällan utifrån en starkt ovetenskaplig historiesyn.

Goda kunskaper om historia och kulturarv är det mest effektiva sättet att möta sådana krafter i samhället som syftar till att missbruka kulturarvet för att underblåsa främlingsfientlighet och nationalism.

RSM tar starkt avstånd från alla former av missbruk av kulturarvet. Det är inte rimligt att en liten grupp i samhället skall kunna påverka det offentliga samtalet kring vårt gemensamma kulturarv i så negativ riktning som hittills varit fallet. RSM avser därför att på olika sätt verka för att stimulera och öka intresset för allas rätt till sin historia och kulturarv.

Digitalisering

Digitaliseringen av museernas samlingar är en central framtidsfråga för museerna och kulturarvssektorn. Här har flera viktiga initiativ tagits under senare tid, ändå återstår ett betydande samverkans- och samordningsarbete bland annat med utgångspunkt i Riksarkivets uppdrag som samordnande vad gäller det statliga kulturarvsområdet och centrala museers redovisning av sitt arbete inom området. RSM välkomnar centrala museers tydliga ställningstaganden kring vikten av en aktiv och fortsatt digitalisering av museernas samlingar, inte minst den kraftfulla vision som redovisas. I detta sammanhang vill dock RSM understryka behovet av resurstillskott för att landets museer skall kunna fortsätta att utveckla arbetet med att göra samlingarna tillgängliga och användbara.

Riksförbundet har för avsikt att aktivt delta i en dialog med Riksarkivet och andra statliga aktörer för att säkerställa största möjliga synergieffekter inom museisektorn som helhet.